

ROMÂNII AMERICANI (VI)

de Lucia McNeff

E într'adevăr o scădere că împărțirile confesionale din Ardeal trec și acolo. De multe ori preoții nu se înțeleg, dar trebuie să luăm lucrurile cum sânt. O organizație a Bisericii unite de sigur nu există, pentru că ea are calitățile Bisericii Catolice, o organizare a Bisericii Ortodoxe, din nenorocire nu. E o luptă între Patriarhie și Mitropolia din Sibiu, fiecare voinde să le atragă către sine. A venit chiar un delegat al Mitropoliei sibiene, care a luat în răspăr lumea deprinsă a trăi liber. Trebuie pornite lucrurile cu mare delicatețe; un despot bisericesc nu va putea fi primit niciodată, dar lumea e bucuroasă când elemente de organizare și de adevărată autoritate sosesc pe acolo.

Uneori țin și câte o școală cu multă greutate. Școala are și o bibliotecă. S'a făcut greșala de a se trimete de la noi cărți pe care nimeni nu le cetește. Preoții ni-au arătat însă dorința să li vie cărți pe înțelesul lor, cu materie și englezească și românească, și cu ceva cântece. Iar Statul, cu cultura lui birocratică, dă cărți făcute numai ca să răpească banii autorității, dar nu ca să pătrundă în sufletul omului (câtă dreptate are marele cărturar). Noi, la Liga Culturală, o să facem cărți cum ni-au cerut ei.

Uneori, școala merge așa și-așa. Părintele aduce lume care să cânte; în unele casuri e bine, dar e așa de duos chiar când nu e bine! Oricum să fie cântat cântecul românesc, nu se poate să nu te atingă. Uneori pun câte un copil prea mic să declame înaintea tuturor, dar, oricât ar fi de defectuos accentul, nu știi cum să mulțamești și copilului și mamei. Chiar azi am primit o scrisoare a unei Românce din America a cărei fată are un talent extraordinar pentru danț, și mama dorește să-i facă aici carieră. Pe lângă aceasta se reiază încetul cu încetul și profesori și profesoare printre Români, însă natural profesori și profesoare în limba englesă. Școlile înalte și diplomați români.

Una din ocupațiile mele de căpetenie a fost aceea de a-i ruga să se întoarcă în țară. Am invitat la Văleni vre-o cinci fete. Vreau să le fac profesoare de englesă aici. Mai bine să ni aducă toate cunoștințele lor și toată râvna lor decât să rămâie acolo.

Acuma, mai am un singur lucru să vă înfățișez; presa românească de care am vorbit și căreia nu-i putem mulțami în de ajuns. A fost un timp când ziarele se certau între dânsese pentru că asociațiile românești erau în luptă. Românii din America au nesfârșit de multe asociații, dar pe lângă cea ce-l mai strânge este și altceva; ei au mare grijă de a muri creștinește, prin urmare sânt în rândul întâiu societăți de îngropare; vor să meargă cu popă românesc în colțul de cimitir unde sânt Românii. Mi s-a întâmplat, în cutare localitate, să-mi iasă înainte toți șefii lor ca să-mi arate unde este înmormântat cel d'întâiu care i'a organizat; mormântul era foarte bine îngrijit.

Societățile acestea s'au luptat multă vreme între dânsese, dar pe urmă s'au unit, și gazeta, frumoasa gazetă "America" e scoasă pentru dânsii toți. Ea tipărește și un calendar bogat. Dumineca, cealaltă gazetă pe care o aveau "Românul", apare ca gazetă literară și de sfat. Pe lângă acestea sânt și foi mai mici, chiar și foi socialiste.

Acestea nu prea progresează, fiindcă se țin într-o atitudine negativă care nu e în firea poporului nostru. Noi sântem un popor generos și vesel, tot cenușul acest de muced doctrina socială nu ni ține nouă de cald; nu putem trăi prin ură, căci sufletul nostru e prea bun, prea luminos pentru ca să jertfească unor astfel de doctrine de tăgăduire, de revoltă și de răsturnare. Așa încât cele mai multe gazete sânt gazete naționale românești, puțin jenate când văd cum ne sfâșiem pe partide, dar oamenii sânt dibaci: fac fiecăruia un loc, și politicianul are, de regulă, unul foarte mic. Americanii noștri judecă pe oameni după cum sânt ei, nu după ideile pe care pretind că le manifestă și pe care de cele mai multe ori nu le înțeleg de loc.

Românii aceștia sânt în cea mai mare parte din Ardeal și Banat, ceva Crișeni, foarte rare ori Români, de dincoace de munți. Ardelenii și Bănățenii sânt fiecare de o parte. Îi face mare plăcere Bănățeanului când îl recunoști ca atare. Unde sânt Sălăgeni, trebuie să-i recunoști și pe ei (în ultimii ani, ponderea s-a modificat puțin – au sosit și regățeni și moldoveni și chiar de dincolo de Prut). Toate grupările de acasă păstrează costumul lor în fondul lăzilor, și ce mai costume naționale am văzut la Indiana Harbor, unde e o societate care poartă numele meu; ce mai alțiți, ce mai brăie tricolore, ce mai mantale împodobite cu

chenare! Părea că învia toată viața trecută, de care soarta îl despărțise.

Deși au trecut mai bine de 70 de ani de la vizita lui Iorga în America se pare că aceleași vicii ale societății românești pe care el le semnala la vremea respectivă, domină și astăzi societatea românilor din America. Oare ce de nu putem fi uniți și nu putem forma o societate puternică; probabil, Unirea a fost un deziderat al secolului XIX, îndeplinit în secolul XX – 1 Decembrie 1918, iar în secolul XXI apare desuet. Peronal nu cred acest lucru. Probabil ca mândria personală se manifestă în deplină plenitudine, când grijile vieții de zi cu zi nu mai sunt așa de apăsătoare, iar concesiile și înțelegerea pe care ar trebui să o manifestăm unii față de alții se diminuează.

Nr.202/Decembrie 07